

Norges forskningsråd

Biologisk mangfold - Dynamikk, trusler og forvaltning

Handlingsplan 2004-2007

Godkjent av Programstyret mandag 29. mars 2004

Biologisk mangfold – Dynamikk, trusler og forvaltning

Handlingsplan 2004-2007

Hjemmeside: <http://www.program.forskningsradet.no/biomangfold>

Copyright © Norges forskningsråd 2004

Norges forskningsråd

Postboks 2700 St. Hanshaugen

0131 OSLO

Telefon: 22 03 70 00

Telefaks: 22 03 70 01

Grønt nummer telefaks: 800 83 001

Internett: bibliotek@forskningsradet.no

X.400: S=bibliotek;PRMD=forskningsradet;ADMD=telemax;C=no;

Hjemmeside: <http://www.forskningsradet.no/>

Opplag: Kun internettversjon

Oslo, mars 2004

ISBN 82-12-01930-6

INNHALDSFORTEGNELSE

1 BAKGRUNN	4
2 HOVEDMÅL OG PROGRAMOMRÅDER	4
3 STRATEGISKE MÅLSETTINGER OG FØRINGER.....	5
4 REKRUTTERINGSTILTAK.....	5
5 UTLYSNING OG FAGLIGE PRIORITERINGER FOR 2005	5
6 TIDSPLAN OG BUDSJETT.....	5
7 AVGRENSNINGER TIL OG SAMARBEID MED ANDRE FORSKNINGSPROGRAMMER.....	6
8 PROGRAMSTYRETS INTERNASJONALE SAMARBEID	7
9 FORMIDLINGSPLAN.....	9

VEDLEGG: PROGRAMSTYRETS SAMMENSETNING 1.1-30.6.2004

I Bakgrunn

Denne handlingsplanen er utarbeidet av programstyret for forskningsprogrammet *Biologisk Mangfold - Dynamikk, trusler og forvaltning*, og bygger på følgende dokumenter:

- Programnotatet (1998)
- Programme plan – kun engelsk versjon (1998)
- Programmets handlingsplan 2003-2007
- Foreløpig statusrapport for programmet (2003)
- Biofagplanen (2003)
- DIVERSITAS Science plan (2002)
- Forskningsrådets budsjettforslag 2005

Handlingsplanen er det sentrale styringsverktøyet for programmet. Den retter søkelyset mot aktuelle forskningsfelt innenfor programmets ansvarsområde, og prioriterer problemstillinger der det er størst behov for innsats. Programstyret vil gjennomgå handlingsplanens kapittel 9 Formidlingsplan på alle programstyremøter, og vil ved behov foreta fortløpende endringer.

For en bredere og mer inngående beskrivelse av programmet henvises det til programplanen (kun engelsk versjon) som finnes på programmets nettsider (under knappen nedlasting):

www.program.forskningsradet.no/biomangfold

2 Hovedmål og programområder

Hovedmål: Å bedre kunnskapsgrunnlaget for en bærekraftig forvaltning av natur der biologisk mangfold og økosystemenes struktur og funksjon bevares.

For å nå dette målet må vi øke kunnskapen om økosystemenes naturlige sammensetning, funksjon og dynamikk. Vi må undersøke effekter av menneskelige aktiviteter på økosystemene og analysere årsakene bak truslene og effektiviteten av ulike forvaltningsstrategier. Den helhetlige tilnærmingen er programmets styrke.

Programnotatet definerer følgende fire programområder:

1. Biologisk mangfold - sammensetning, funksjon og dynamikk.
2. Effekter av skader på leveområder.
3. Introduksjoner av fremmede arter og genotyper, inkludert genmodifiserte organismer.
4. Forvaltning av mangfoldet.

For beskrivelse av de enkelte programområdene henvises det til programplanen. Merk at effekter av forurensning og klimaendringer på biologisk mangfold, jfr. programnotatets

beskrivelse av programområde 2, er overført til henholdsvis programmene PROFO og NORKLIMA (se kap 7).

3 Strategiske målsettinger og føringer

I Forskningsrådets budsjettforslag for 2005 legges det opp til nullvekst i programmets budsjett. Programstyret regner det derfor som sannsynlig at årets utlysning blir den siste i programmets tiårige virketid (1998-2007). Strategiske målsettinger og føringer for den gjenværende programperioden knyttes til nye prosjekter fra og med 2005 og det vises til utlysningsteksten til fristen 15. juni 2004.

4 Rekrutteringstiltak

Programstyret anser det som en viktig oppgave å bidra til rekruttering innenfor programmets ansvarsområder der det er mangel på kompetanse. Prioriterte rekrutteringstiltak for nye prosjekter i den gjenværende programperioden er gitt i utlysningsteksten til fristen 15. juni 2004.

5 Utlysning og faglige prioriteringer for 2005

I Forskningsrådets budsjettforslag for 2005 er det ikke forslått noen vekst til Biomangfoldprogrammet. Flere av de pågående prosjektene avsluttes imidlertid før programmet avsluttes, og dermed frigjøres midler til nye forskningsprosjekter med oppstart i 2005. Dette blir siste utlysning i programmet dersom ikke programmet tilføres friske midler i årene 2006 og 2007. Utlysningsteksten ligger på www.forskningsradet.no under "finansiering" ("tilgjengelige midler").

6 Tidsplan og budsjett

I Forskningsrådets budsjettforslag for 2005 er Biomangfoldprogrammet foreslått med et nullvekstbudsjett på 15 millioner kroner. Det er ikke foreslått vekst i programmets budsjett for 2005. Midlene kommer fra 5 ulike departementer, se tabell 1.

Tabell 1. Programmets inntekter for 2004 og 2005 fordeler seg slik mellom departementene:

Departementer	Budsjett 2004 (mill kr)	Budsjettforslag 2005 (mill kr)	
		0-vekst	Vekst
MD	10,2*	10,2	10,2
LD	1,0	1,0	1,0
FID	1,5	1,5	1,5
UD	1,0	1,0	1,0
UFD	1,3	1,3	1,3

Sum	15,0	15,0	15,0
------------	-------------	-------------	-------------

* To millioner kroner av programmets budsjett knyttet til effekter av klimaendringer på biologisk mangfold, er f.o.m. 2004 overført til programmet NORKLIMA. I tillegg fikk programmet kr 400 000,- mindre fra MD i 2004 i.f.t. 2003, jfr. revidert budsjettforslag.

For at programstyret skal kunne gjennomføre de oppgaver det er satt til, er det nødvendig å sette av tilstrekkelig med midler til administrasjon av programmet. Det er satt av ca. 1,1 mill kroner til drift av programmet for 2004. Disse midlene skal dekke programstyremøter (reiser, møtehonorerer etc.), refereebehandling av søknader og formidlingsaktiviteter i.h.t. handlingsplanens kapittel 9 Formidlingsplan. I tillegg dekkes lønn til koordinator og konsulent samt andre pålagte administrative refusjonsutgifter internt i Forskningsrådet m.m. Kontingenter o.a. til internasjonale organisasjoner er ikke medregnet her.

Tabell 2: Budsjettoversikt (i mill kroner) for Biomangfoldprogrammet ved 0-vekst i årene 2004-2007 (det tas forbehold om mindre endringer blant annet som følge av usikkerhet mht refusjon av administrasjonsutgifter):

	2004 (mill kr)	2005 (mill kr)	2006 (mill kr)	2007 (mill kr)
Inntekter fra departementene	15,0	15,0	15,0	15,0
Utgifter (forpliktelser til prosjektstøtte og administrasjon av programmet)	15,0	16,2	10,0	4,8
Ubrukte midler	0	-1,2	5,0	10,2

7 Avgrensninger til og samarbeid med andre forskningsprogrammer

Programstyret ønsker et nært samarbeid med andre programmer som er relevante for biologisk mangfold. Før søknadene behandles undersøker programkoordinator og programstyreleder mulighetene for faglig samarbeid med relevante programmer i form av søknadsutveksling og vurdering av fellesfinansiering. Fra og med 2003 samfinansierer Biologisk mangfold og Landskap i Endring to store, tverrfaglige 5-årsprosjekter om norske økosystemer. På oppdrag fra styret for Funksjonell genomforskning (FUGE), har programstyrene for Biologisk mangfold og Etikk, samfunn og bioteknologi i fellesskap gitt råd om prioritering av prosjektsøknader om etiske og miljømessige aspekter ved genteknologi som skal finansieres med FUGE-midler. Programstyret vil vurdere eventuell samfinansiering med FUGE av prosjekter som tar for seg effekter av genteknologi på biologisk mangfold samt prosjekter innenfor molekylær taksonomi/systematikk. Det vurderes også andre former for samarbeid med programmer, f eks felles konferanser/workshops.

Programmer og aktiviteter i Forskningsrådet med delansvar for biomangfoldforskning (listen er ikke uttømmende):

Landskap i endring – Bruk og forvaltning av kulturmiljø og naturressurser, 2000-2007
www.program.forskningsradet.no/landskap

NORKLIMA, 2004-2014

www.program.forskningsradet.no/norklima

Forurensninger: Kilder, spredning og effekter – PROFO, 2000-2005

www.program.forskningsradet.no/forurensning

Villaksprogrammet, 2001-2010

www.program.forskningsradet.no/villaks

Utviklingsveier i Sør – Globalisering og marginalisering, 1998-2007

www.program.forskningsradet.no/global

Fri prosjekt- og rekrutteringsstøtte innenfor miljø- og utviklingsforskning

<http://www.rcn.no/fag/mu/om/friprosjektstotte.html>

Frittstående prosjekter, Biofag

<http://program.forskningsradet.no/frittprosjekt/>

Langtidsvirkninger av utslipp til sjø fra petroleumssektoren – PROOF

<http://www.program.forskningsradet.no/proof>

Etikk, samfunn og bioteknologi

www.program.forskningsradet.no/elsa

Funksjonell genomforskning – FUGE

www.forskningsradet.no/fag/andre/fuge

Bioteknologiprogrammet – BIOT 2000

www.program.forskningsradet.no/biot2000

Marine ressurser, miljø og forvaltning – MARE, 2000-2004

www.program.forskningsradet.no/mare

Skog, ressurser og verdiskaping

<http://www.program.forskningsradet.no/skog>

8 Programstyrets internasjonale samarbeid

Kontakt og samarbeid med internasjonale organisasjoner er svært viktig for programmet, men det vil ikke være praktisk mulig eller hensiktsmessig å delta i alt som foregår internasjonalt. Programstyret prioriterer samarbeid med følgende fire organisasjoner:

DIVERSITAS – an international programme of biodiversity science

DIVERSITAS er ett av fire internasjonale forskningsprogrammer om ”global environmental change”. Programmet har følgende to hovedmål: 1) Å fremme integrerende biodiversitetsforskning ved å koble sammen biologiske, økologiske og samfunnsvitenskapelige disipliner for å frembringe ny og samfunnsrelatert kunnskap. 2) Å sikre en vitenskapelig basis for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold.

Programstyret er nasjonal DIVERSITAS-komité i Norge. Biomangfoldprogrammet og DIVERSITAS har svært overlappende mål for forskningen. Programstyret har bevilget \$12 000 (ca. kr. 100 000,-) for årene 2000-2002, og \$18000 (ca. kr. 160 000,-) for årene 2003-2005 til drift av DIVERSITAS-sekretariatet i Paris. Tidligere programstyreleder Peter J. Schei sitter i styringskomit en til DIVERSITAS.

<http://www.diversitas-international.org/>

European Platform for Biodiversity (BioPlatform)

BioPlatform er et EU-prosjekt som varer fram til våren 2005, og fungerer som et tematisk nettverk som skal i) forbedre effektiviteten og relevansen for europeisk biodiversitetsforskning, ii) bidra til European Research Area for Biodiversity og iii) fremme spredningen av den til enhver tid beste praksis og informasjon angående den vitenskapelige forståelsen for bevaring av biologisk mangfold. Professor Gunilla A. Olsson (NTNU) er Norges BioPlatform-partner, men Erik Framstad (NINA) har deltatt på BioPlatform-m ter på vegne av henne i perioden 2002-2004. Programstyret ønsker at Norge også skal delta i en eventuell Bioplattform II fra og med 2005, og ser gjerne at f.eks. NINA tar på seg oppgaven som partner i det nye nettverket.

www.bioplattform.info

European Platform for Biodiversity Research Strategy (EPBRS)

EPBRS er et europeisk forum for vitenskapsfolk og policy-makere med forankring i EU-kommisjonen (DG-Research). Forumet møtes som regel to ganger i året (v r og høst) i det land som til enhver tid har formannskapet i EU. Forumet har som mål at forskning skal bidra til å stanse tap av biologisk mangfold innen 2010. Programkoordinator er Norges hovedkontaktperson i dette forumet.

<http://www.bioplattform.info/EPBRS.htm>

European Science Foundation (ESF)

ESF, opprettet i 1974, er en sammenslutning av 69 medlemsorganisasjoner med ansvar for grunnforskning i 24 europeiske land. Norges forskningsråd og Det norske Videnskaps Akademi er norske medlemsorganisasjoner. ESFs hovedmål er å bidra til vitenskapelig utvikling ved å bringe sammen ledende vitenskapsfolk og forskningsfinansierende organer for å drøfte, planlegge og iverksette felles europeiske forskningsinitiativ.

Biomangfoldprogrammet har i en femårsperiode bidratt med en årlig kontingent på ca. 75.000,- NOK til ESF-programmet Linking Community and Ecosystem ecology (Professor Dag O. Hessen (UiO) var norsk representant i styringskomit en). Programmet ble avsluttet 31.12.2003. Høsten 2003 vurderte programstyret, på vegne av Forskningsrådet, en søknad om samfinansiering av et nytt ESF-program (2003-2007) med tittelen "Integrating population genetics and conservation biology: Merging theoretical, experimental and applied approaches". Programstyret ønsker at Norge skal delta i dette ESF-programmet, og utgifter til ESF-programmet dekkes over biomangfoldprogrammets budsjett. Kjetil Hindar er foreslått som norsk representant i styret for ESF-programmet.

www.esf.org

I tillegg er Forskningsrådet v/Biomangfoldprogrammet norsk partner på en flernasjonal søknad til EU om å danne et **ERA-net** på Biodiversity Research, koordinert av Frankrike. Mer informasjon om ERA-net finnes her: <http://www.cordis.lu/coordination/era-net.htm>

Eksempler på andre relevante organisasjoner:

- Global Biodiversity Information Facility (GBIF): www.gbif.org
- The Millennium Ecosystem Assessment: www.millenniumassessment.org/en/index.htm
- Convention on Biological Diversity: www.biodiv.org
- European Environmental Agency (omfatter EØS-området). www.eea.eu.int
- Consultativ Group on International Agricultural Research. www.cgiar.org
- Conservation of Arctic Flora and Fauna. www.caff.is
- Arctic Monitoring and Assessment Programme www.amap.no

9 Formidlingsplan

Formidlingsplanen består av to deler. Først en generell del som omfatter alle formidlingsaktiviteter, og deretter en spesiell del (tiltaksplan) som omfatter større, prioriterte formidlingstiltak for det aktuelle året.

Generell del:

Hovedmål

Øke interessen og forståelsen for biomangfoldforskningens betydning for en bærekraftig utvikling og sørge for bedre samhandling mellom de ulike aktørene innenfor dette forskningsfeltet.

Delmål

Innenfor programmets rammer og rettet mot målgruppene nevnt i avsnittet nedenfor, vil programstyret:

- 1) Forsyning myndighetene med relevante resultater for deres arbeid. *Målgrupper: b, c.*
- 2) Sørge for god informasjonsutveksling mellom de ulike fagmiljøene i programmet for å fremme tverrfaglig samarbeid. *Målgruppe: a.*
- 3) Sørge for god informasjonsutveksling mellom forskning på den ene siden og politikere, forvaltning og organisasjoner på den andre siden, for å omforenes om kunnskap og forskningsutfordringer. *Målgrupper: a, b, c, d.*
- 4) Synliggjøre nye forskningsbehov og behov for rekruttering, for å øke budsjettet til denne type forskning. *Målgrupper: b, c.*
- 5) Popularisere forskningsresultater for på den måten å gjøre forskningen tilgjengelig for presentasjon for allmennheten via media. *Målgruppe: e.*

Målgrupper

- a) *forskere*, både naturvitere og samfunnsvitere
- b) *forvaltning*, miljøvernforvaltningen og sektorene, særlig fiskeri- og landbruksforvaltning
- c) *politikere*, med vekt på stortingspolitikere
- d) *organisasjoner*, med vekt på miljøvernorganisasjoner (SABIMA, WWF, Naturvernforbundet m.fl.) og relevante næringslivsorganisasjoner (Reiselivsbedriftenes landsforening, Bondelaget, Reindriftseiernes landsforbund, NORSKOG, Energibedriftenes landsforening m. fl.)
- e) *allmennheten* (via media)

Kanaler og virkemidler

For å nå disse målene har programstyret nedenfor ramset opp et sett av kanaler og virkemidler som kan tas i bruk overfor bestemte målgrupper etter en nøye vurdering av egnet tidspunkt og

framgangsmåte. Hvilke(n) delmål og målgrupper kanalen/virkemiddelet gjelder for står oppført i parentes.

Vitenskapelig publisering

Resultatene skal i første rekke publiseres i internasjonalt anerkjente vitenskapelige tidsskrifter med referee, og programstyret forutsetter at programmets prosjekter publiserer vitenskapelig. Planlagt formidling fra prosjektene skal synliggjøres i en formidlingsplan, og programstyret kan ved rapportering fra prosjektene kontrollere om formidlingen fra prosjektene går som planlagt. Ved store avvik fra formidlingsplanen vil programstyret gi egnet tilbakemelding til prosjektet.

(Delmål: 1. Målgruppe: a).

Populærvitenskapelig formidling

Resultater fra spesielt egnede prosjekter søkes formidlet i aktuelle media (TV, radio, populærvitenskapelige magasiner, avisartikler mm.). Resultater fra alle prosjektene skal gjøres tilgjengelig via programmets nettsider. Videre kan programstyret vurdere å få utført konsulentoppdrag for populærvitenskapelig framstilling av spesielt aktuelle temaer knyttet til biologisk mangfold. Programstyret ønsker å skjerpe kravet til kvalitet i.f.m. pop.vit.sammendrag i framdrifts- og sluttrapportering, og vil tildele en årlig pris på kr 25.000,- til prosjektet med best pop.vit. formidling. Økt fokus på formidlingsplan i søknad, herunder synliggjøring av kostnader. (Delmål: 1, 3-5. Målgrupper: b-e).

Programsidene på internett

Programsidene på internett er en prioritert kanal. Sidene skal til enhver tid være oppdaterte og fremstå som levende og dynamiske. Brukere skal lett finne fram til relevant informasjon om programmets prosjekter, siste søknadsbehandling, budsjettall, nyheter og aktuelle aktiviteter i regi av programstyret (herunder informasjon om programstyrets internasjonale samarbeidspartnere – se kap. 8). Prosjektene oppfordres til å lage egne hjemmesider med link fra programmets hjemmeside.

(Delmål: 1-3. Målgrupper: a-d).

Forskningseksempler

Programmet skal levere minimum to forslag per år om aktuelle forskningseksempler for videre bearbeiding hos informasjonsrådgiveren som har ansvar for programmet. Hensikten er å publisere disse forskningseksemplene i bladet Forskning og på nettstedene forskningsrådet.no og forskning.no. Forskningseksemplene vil også bli brukt i mediarbeidet. (Delmål: 1 og 5. Målgruppe: e).

Forskningsdagene

Prosjektlederne for utvalgte prosjekter skal oppfordres til å presentere sine resultater på arrangementer i regi av Forskningsdagene.

(Delmål: 5. Målgruppe: e).

Kontakt med mediene

Det skal sendes ut pressemeldinger ved aktuelle hendelser. Det er viktig at pressemeldingene følges opp av kontaktpersoner. Det kan vurderes å velge ut noen få, dyktige journalister med tillit i forskningssystemet, som kan få førstehåndskjennskap til nyheter fra programmet/prosjektene. Programstyret vil overfor prosjektlederne presisere kravet om at Forskningsrådet skal krediteres ved mediainnslag fra de enkelte prosjektene.

(Delmål: 5. Målgruppe: e).

Konferanser/seminarer/møter

Med passende mellomrom avholdes programkonferanser som vil omhandle eller være relevant for hele programmets forskningsområde (avholdt i 1999 og 2002). Avslutningskonferanse for programmet skal avholdes i 2007. Med jevne mellomrom skal det vurderes om det skal avholdes seminarer (workshops) innenfor ett eller flere programområder. Programstyret kan også ta initiativ til formidlingsmøter med programmets finansierende departementer, f. eks. i forbindelse med årsrapporteringen. (Delmål: 1-4. Målgrupper: a-d).

Årsrapport og formidlingsmøte med finansierer

Alle igangsatte prosjekter skal følge Forskningsrådets ordinære rutiner for rapportering fra programmene. Programstyret vil utarbeide årsrapport innen 31. januar hvert år. Årsrapporten tar for seg programstyrets virksomhet og sluttrapporter og fremdriftsrapporter fra prosjektene i programmet. (Delmål: 4. Målgruppe: b).

Sluttrapportering

I avslutningsfasen av programmet skal det produseres en sluttrapport fra programmet som vil oppsummere og formidle resultater fra programmet. (Delmål: 1-5. Målgrupper: a-e).

Budsjett

Programstyret har fra og med 2004 satt av i gjennomsnitt kr. 200.000,- per år til formidlingsaktiviteter. I programmets siste år (2007) er formidlingsbudsjettet foreløpig beregnet til kr. 500.000,- (dette beløpet inkluderer avslutningskonferanse samt utarbeidelse, lay-out og trykking av engelsk og norsk versjon av sluttrapport fra programmet). Programstyret vil gjennomgå og eventuelt revidere formidlingsbudsjettet i tilknytning til vedtak om konkrete formidlingsaktiviteter.

Tabell 4. Programstyrets formidlingsbudsjett 2004:

Utgiftspost	Kr.
Programkonferanse	200.000,-
Utgifter til andre formidlingstiltak	10.000,-
SUM	210.000,-

Ansvarsfordeling

Programkoordinator har ansvar for at formidlingsplanen blir fulgt opp og for at den til enhver tid er oppdatert. Forskningsrådets kommunikasjonsrådgivere vil gi råd og praktisk bistand.

Spesiell del:

Prioriterte formidlingstiltak i 2004:

Hvert år vil programstyret velge ut ett eller flere større formidlingstiltak som vil utgjøre hovedsatsingen i programstyrets formidlingsaktivitet for det aktuelle året. Programstyret vil ved behov planlegge disse aktivitetene i en årlig tiltaksplan for formidling. Tiltaksplanen vil ha status som internt arbeidsdokument for programstyret.

Nedenfor følger prioriterte formidlingstiltak i 2004:

- *Programkonferanse i Bergen 29.-30. mars 2004.*

Se informasjon om konferansen på programmets nettsider:

<http://www.program.forskningsradet.no/biomangfold>

- *Workshop om miljøeffekter av bioteknologi.*

Samle relevante programstyrer og forskningsmiljøer til dialog om emnet for å omforenes om en strategi og initiere felles satsinger på tvers av programmene – tentativt vinteren 2004/2005. I dag er slik forskning spredt på flere programmer uten særlig grad av felles visjon/strategi. Risikoforskning kan bidra til miljøsertifisering av bioteknologiske produkter og danne et bedre vurderingsgrunnlag for et kritisk marked.

VEDLEGG 1

Programstyrets sammensetning I.I-30.6.2004:

Professor **Dag L. Aksnes** - Leder

Inst. for Fiskeri- og marinbiologi, Universitetet i Bergen, Postboks 7800, 5020 Bergen

Telefon: 55 58 44 78,

E-post: Dag.Aksnes@ifm.uib.no

Rådgiver **Else Marie Løbersli** - Nestleder (var også medlem av det forrige programstyret)

Direktoratet for naturforvaltning, Tungasletta 2, 7485 Trondheim

Telefon: 73 58 06 33,

E-post: else.lobersli@dirnat.no

Fylkesmiljøvernssjef **Rune Bergstrøm**

Fylkesmannen i Østfold, Postboks 398, 1502 Moss

Telefon: 69 24 71 14,

E-post: rune.bergstrom@fm-os.stat.no

Professor **Christian Brochmann**

Universitetets naturhistoriske museer og botaniske hage, Postboks 1172 Blindern, 0318 Oslo

Telefon: 22 85 16 11,

E-post: christian.brochmann@nhm.uio.no

Seniorforsker **Berit Hasler**

Danmarks miljøundersøgelser - Afdeling for systemanalyse, Postboks 358, DK-4000 Roskilde, Danmark

Telefon: + 45 46 30 1835,

E-post: bh@dmu.dk

Professor **Kåre Magne Nielsen**

Institutt for Farmasi - Universitetet i Tromsø, Breivika, 9037 Tromsø

Telefon: 77 64 61 65,

E-post: knielsen@farmasi.uit.no

Direktør **Sissel Rogne** (var også medlem av det forrige programstyret)

Bioteknologinemnda, Postboks 522 Sentrum, 0105 Oslo

Telefon: 22 24 87 92,

E-post: sissel.rogne@bion.no

Seniorforsker **Kristin Rosendal**

Fridtjof Nansens Institutt, Postboks 326 Lysaker, 1326 Lysaker

Telefon: 67 11 19 28,

E-post: kristin.rosendal@fni.no

ISBN 82-12-01930-6